

ЗБОРНИК
МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ
LVIII/2

МАТИЦА СРПСКА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК
ЗБОРНИК
МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ
MATICA SERBICA
CLASSIS LITTERARUM
ARCHIVUM PHILOLOGICUM ET LINGUISTICUM

Покренут 1957. године
До XXVI књиге (1983) излазио под називом *Зборник за филологију и лингвистику*

Главни уредници:
Др Миливој Павловић (1957–1960), др Рудолф Коларић (1961–1962),
академик Павле Ивић (1963–2000), академик Александар Младеновић (2001–2009),
академик Јасмина Грковић-Мејџор (2010–)

LVIII/2

Уредништво:
Др МИЛИВОЈ АЛАНОВИЋ, Др НАДА АРСЕНИЈЕВИЋ, Др ЈАСМИНА ГРКОВИЋ-МЕЈѢОР,
Др ДРАГА ЗЕЦ, Др ГЕРХАРД НЕВЕКЛОВСКИ, Др СЛОБОДАН ПАВЛОВИЋ,
Др ДРАГОЉУБ ПЕТРОВИЋ, Др МАТО ПИЖУРИЦА, Др МИЛОРАД РАДОВАНОВИЋ,
Др ВЛАДИСЛАВА РУЖИЋ, Др СВЕТЛАНА М. ТОЛСТОЈ, Др ЗУЗАНА ТОПОЛИЊСКА, Др БЈОРН ХАНСЕН

Collegium redactorum:
Dr MILIVOJ ALANOVIĆ, Dr NADA ARSENIJEVIĆ, Dr JASMINA GRKOVIĆ-MAJOR,
Dr BJÖRN HANSEN, Dr GERHARD NEWEKLOWSKY, Dr SLOBODAN PAVLOVIĆ,
Dr DRAGOLJUB PETROVIĆ, Dr MATO PIŽURICA, Dr MILORAD RADOVANOVIĆ,
Dr VLADISLAVA RUŽIĆ, Dr SVETLANA M. TOLSTOJ, Dr ZUZANNA TOPOLIŃSKA, Dr DRAGA ZEC

Главни и одговорни уредник:
Академик ЈАСМИНА ГРКОВИЋ-МЕЈѢОР

ISSN-0352-5724 | UDK 80/81(082)

ЗБОРНИК

МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

LVIII/2

НОВИ САД
2015

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Zuzanna Topolińska: Dwie postawy badawcze we współczesnej teorii języka	7
Орсат Лигорио: Далм.-ром. група <i>*kt</i> (из балканског латинитета X)	15
Јасмина Грковић-Мејџор: Грч. <i>λωνρός</i> у старословенском преводу Јеванђеља	25
Горан Зељић: Правописни аспект датива и локатива јединице именица женског рода на <i>-ка, -џа, -ха</i>	35
Иван Трифуњагић: Методолошки синкретизам у анализи полифункционалних жанрова	49
Марија Стефановић: О дOMETИМА експерименталних метода у опису језичке слике света: асоцијативно поље као извор података (на материјалу стимулуса <i>хлеб</i> у руском и српском језику)	65
Едита Андрић: Асоцијативно поље лексеме <i>kenyér</i> у мађарском и <i>хлеб</i> у српском језику	85
Аница Глођовић, Сандра Стефановић: Један осврт на српски глаголски префикс <i>на-</i> и енглеску глаголску партикулу <i>in</i>	109
Марина Катић, Јелисавета Шафрањ: Превођење термина електронског пословања: преводачка техника кроз призму контрастивне анализе	125
Соња Филиповић-Ковачевић: Пренесена значења лексичких јединица с појмом плаве боје у енглеском и српском језику (когнитивнолингвистичка анализа)	149
Анжела Прохорова: Иконични садржај концепта <i>иправда</i> у руском језику и његовог еквивалента <i>истина</i> у српском	169
Драгана Дробњак, Ксенија Шуловић: <i>Душа</i> у српској, француској и шпанској фразеологији	181
Анета Тривић: Фраземи с компонентама <i>рука</i> и <i>тапо</i> као карактеризатори човека у српском и шпанском језику	191
Биљана Симић Величковић: Лексема 'око' у кинеским и српским идиомима који изражавају емоције	205
Елеонора Ковач-Рац: Језичко опредељење и двојезичност војвођанских Мађара у зависности од образовања и старосне доби	219

ХРОНИКА

Ранко Бугарски: In memoriam. Џошуа Фишман (18. VII 1926–1. III 2015)	239
--	-----

ПРИКАЗИ

Јасна Влајић-Поповић: Александар Лома. <i>Топонимија Бањске хрисовуље</i>	245
Наташа Драгин: Од језика ка стилу. Зорица Никитовић. <i>Сложенице у оригиналним српско-словенским дјелима сакралног карактера</i>	254
Гордана Штасни: Јасмина Дражић. <i>Лексичке и грамађичке колокације у српском језику</i>	258
Гордана Драгин: Драгољуб Петровић, Ивана Ђелић, Јелена Капустина. <i>Речник Куча</i>	266
Мирјана Петровић-Савић: Софија Милорадовић (прир.). <i>Обредна ѓракса – „речима о храни”</i>	274
Милорад Миљковић: Rosanna Benacchio. <i>Вид и категория вежливости в славянском императиве</i>	277
Марија Вучковић: Lidia Federica Mazzitelli. <i>The Expression of Predicative Possession. A Comparative Study of Belarusian and Lithuanian</i>	286

Дојчил Војводић: Vera Mitrinović. <i>Poludnie – Północ. Serbsko-polskie paralele językowe</i> . . .	292
Страхиња Степанов: Марко Јанићијевић. <i>Дискурс законских аката на српском и енглеском језику: развојно-ујоредни њписи</i>	307
Александра Јанић: Olga Mišeska Tomić. <i>A Grammar of Macedonian</i>	310
Олга Панић-Кавгић: Ranko Bugarski. <i>Putopis po sećanju</i>	317
Рецензенти	325
Упутство за припрему рукописа за штампу	327
Contents	333

Орсат Лигорио

ДАЛМ.-РОМ. ГРУПА *КТ*
(ИЗ БАЛКАНСКОГ ЛАТИНИТЕТА Х)¹

Предлаже се да лат.-ром. ст даје далм. *kt одакле постаје што. *kī̄*, *ī̄k*, *xī̄* и чак. *jī̄*, *ī̄j*, *jī̄j*.

Кључне ријечи: далматски, српскохрватски, историјска фонологија.

Lat. ст yields Dalm. *kt which develops into Štokavian *kt*, *tk*, *ht* and Čakavian *jt*, *it*, *jit*.
Key Words: Dalmatian, Serbo-Croatian, Historical Phonology.

1. Увод. У реликтима аутохтоног романскога језика средњовјековне Далмације, који се зове и далматоромански или далматски језик, јављају се – као што је познато – два типа одраза латинско-романске групе ст, и то сх. *kī̄*, са варијантама *ī̄k* и *xī̄*, и *jī̄*, са варијантом *jī̄j*.

Види Skok 1940: II 92; MULJAČIĆ 1962: 265–268.

На темељу ове дистинкције ROSENKRANZ 1955: 277 је подијелио далматски на двије групе: сјевернодалматски, са ст > *jt, и јужнодалматски, са ст > *kt.

С.-далм. *jt и ј.-далм. *kt потичу од ром. *çt, како пише HOLZER 2011: 20, гдје је *ç веларни или палатални фрикатив и одакле, како се чини, с.-далм. *jt, сх. *jī̄j* постаје путем апроксимације (и палатализације) а ј.-далм. *kt, сх. *kī̄j* путем оклузије (и веларизације).

Види и HOLZER 2011: 30, 156 s.v. *trajta*.

У овом чланку ја ћу показати да дистинкција између сх. *kī̄j* и *jī̄j* не потиче из дијалектологије далматскога језика, сјевернодалматског и јужнодалматског, него из дијалектологије српскохрватскога језика, штокавског и чакавског, и да чак. *jī̄j* потиче од далм. *kt, не *jt или *çt.

2. ГРАЂА.² Грађа за лат.-ром. групу ст састоји се од 15 далм.-ром. етима: AFFICTU, FLESTA, *FRICTALIA, PECTINALE, PEREXSUCTU, PLECTERE, PRAEJECTORIUM, TECTUM, TRACTA, TRACTAMENTUM, TRACTARE, TRACTATA, TRAJECTORIUM, TRUCTA.

* Овај чланак резултат је рада на пројекту „Етимолошка истраживања српског језика и израда *Етимолошког речника српског језика*” (бр. 178007), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Други моји радови из балканског латинитета укључују чланке 1. LIGORIO 2006, 2. LIGORIO 2007, 3. LIGORIO – VULETIĆ 2013a, 4. LIGORIO 2013a, 5. LIGORIO – VULETIĆ 2013b, 6. LIGORIO 2013b, 7. Лигорио 2015a, 8. Лигорио 2015b, 9. LIGORIO 2016. Посљедњу тачку синтезе представља LIGORIO 2014.

¹ Захвалан сам Николи Вулетићу (Задар), Филипу Галовићу (Загреб) и Миславу Бенићу (Загреб) који су ми помогли да скупим грађу за овај рад и Н. Вулетићу и Александру Лому (Београд), на поправкама и коментарима.

² Посебне скраћенице у овом дијелу: *етим.* – етимологија, *лит.* – литература, *ѿоив.* – по-тврде; *ѿој.* – топоним.

AFFICTU – Потв. *афикай̄*, *-кѣа* ‘најам’ Дубровник (ERHSJ I 11), *афий̄ак*, *-ѣка* Дубровник, Прчањ; *фй̄й̄*, *афий̄* град Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 83); *фй̄й̄* Блато (MILAT PANŽA 2015: 132); *афй̄й̄*, *фй̄й̄* Драчевица (ŠIMUNOVIĆ 2002: 79, 233); Бол, Божава, Сењ (ČDL 5, 211); *фй̄й̄* Питве (BRVIĆ 2014: 60); *фй̄й̄* [= *фй̄й̄*] Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 109); *афй̄й̄*, *фй̄й̄* Трогир (ГЕЉИĆ 1994: 18, 67); *фй̄й̄* Бетина, Тисно, Језера, Муртер (JURAGA 2010: 86); Вргада (JURIŠIĆ 1973: 56); Бибиње (ŠIMUNIĆ 2013: 232); *афй̄й̄*, *фй̄й̄* Кукљица (МАРИЧИЋ КУКЉИЧАНИН 2000: 11, 66); *фй̄й̄* Ошљаk (VALČIĆ 2012: 52); Ривањ (RADULIĆ 2002: 92); *афй̄й̄*, *фй̄й̄* Сали (PIASEVOLI 1993: 17, 86); *афй̄й̄*, *фй̄й̄* Колан (OŠTARIĆ 2005: 28, 115); *фй̄й̄* Иж (MARTINOVIĆ 2005: 82); Ист (SMOLJAN 2013: 93); Повљана (TIĆIĆ 2009: 107); Паг (KUSTIĆ 2002: 164); Орлец (HOUTZAGERS 1985: 240); Бели (VELČIĆ 2003: 105); Омишаљ (MAHULJA 2006: 71); Лабин (MILEVOJ 2006: 88). Етим. ERHSJ I 11. Лит. ERHSJ I 11; ЕРСЈ I 241; LIGORIO 2014: 72.

FLESTA – Потв. *флѣкѣа* ‘покривач’ Дубровник (ERHSJ I 522). Етим. ERHSJ I 522. Лит. ERHSJ I 522; LIGORIO 2014: 136; REW 3365.

*FRISTALIA – Потв. *фрикѣалија* ‘кајгана’ Дубровник (ERHSJ I 530).³ Етим. ERHSJ I 530. Лит. ERHSJ I 530; LIGORIO 2014: 137.

PECTINALE – Потв. *пѣтѣналі* ‘жлијезде, слабине’ Дубровник, Пелешац (ERHSJ II 650); град Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 250). Етим. ERHSJ II 650.⁴ Лит. ERHSJ II 650; ЈЕ III 27; LIGORIO 2014: 193; REW 5328.

PEREXSUCTU – Потв. *пѣркуај̄*, *-кѣа* и *пѣркуѣак*, *-ѣка* ‘пршута’ Дубровник (ERHSJ II 643); *пѣркуѣ*, *пѣркуѣ* град Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 280); *пѣркуѣ* Драчевица (ČDL 779); Питве (BRVIĆ 2014: 215); *пѣркуѣ* Драчевица (ŠIMUNOVIĆ 2002: 783); *пѣркуѣ* [= *пѣркуѣ*] Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 372); *пѣркуѣ* Брусје (DULČIĆ–DULČIĆ 1985: 584); *пѣркуѣ* Трогир (ГЕЉИĆ 1994: 216); *пѣркуѣ* Муртер (JURAGA 2010: 216); Вргада (JURIŠIĆ 1973: 173); Колан (OŠTARIĆ 2005: 408); Кукљица (МАРИЧИЋ КУКЉИЧАНИН 2000: 240); Филипјаков, Преко (саоп. Н. Вулетић);⁵ *пѣркуѣ* Иж (MARTINOVIĆ 2005: 320); *пѣркуѣ* Сали (PIASEVOLI 1993: 289); Повљана (TIĆIĆ 2009: 302); *пѣркуѣ* Орлец (HOUTZAGERS 1985: 320); *пѣркуѣ* Бели (VELČIĆ 2003: 296). Етим. ERHSJ II 643. Лит. ERHSJ II 643; LIGORIO 2014: 195; REW 6407.

PLESTERE – Потв. *плѣјѣѣр* [= *плѣјѣѣр*]⁶ ‘преграда’ Корчула (ЈЕ II 52); *плѣјѣѣр* Блато (MILAT PANŽA 2015: 316); *плѣјѣѣр* Бели (VELČIĆ 2003: 313); *плѣјѣѣр* [= *плѣјѣѣр*], *плѣјѣѣ* [= *плѣјѣѣ*] Лабин (MILEVOJ 2006: 205). Етим. ЈЕ II 52. Лит. ЈЕ II 52; LIGORIO 2014: 206.

PRAELECTORIUM – Потв. *пѣјѣѣѣр* ‘посуда за преношење маста’ Вис (ERHSJ III 38), *пѣјѣѣѣр* Комижа, *пѣјѣѣѣр*, *-ѣрка* Каштела; *пѣјѣѣѣр* Хвар (ČDL 956), *пѣјѣѣѣр* Комижа (957), *пѣјѣѣѣр* Милна (957); *пѣјѣѣѣр* Брусје (DULČIĆ–DULČIĆ 1985: 625); *пѣјѣѣѣр* Бол (ŠIMUNOVIĆ 2002: 761); *пѣјѣѣѣр* Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 432); *пѣјѣѣѣр* Муртер (JURAGA 2010: 214). Етим. ERHSJ III 38. Лит. ERHSJ III 38; ЈЕ III 85; LIGORIO 2014: 210.

³ Само у Наљешковића, RJAZU III 73.

⁴ Али види и LIGORIO 2014: 193.

⁵ Теренским подаци Н. Вулетића из писм. саоп. од 05.08.2015.

⁶ Види и LIGORIO 2014: 31, фсн. 38.

ТЕСТУ – ПОТВ. ТОП. *Tijajit*, *Tijajita* и *Tixajit*, *Tixita* Првић-Лука (LIGORIO – VULETIĆ 2015).⁷ Етим. LIGORIO – VULETIĆ 2015. Лит. LIGORIO – VULETIĆ 2015; СКОК 1950: I 151.

ТРАСТА – ПОТВ. *īrājīka* ‘мрежа потегача’ Бока, Муо, Мориње, Костањца, Бијела, Улцињ (ERHSJ III 492), *īrakīta* Ластово, Мљет, Цавтат, *īrājīta* Спич, Муо, Котор, Будва, Рачишће, Раб, *īrājīta* Смоквица, Корчула, Лумбарда, Пелешац, *īrājīta* Вела Лука, Корчула, *īrājīta* Вис, Хвар, Брач; *īrājīka* [= *īrājīka*]⁸ Прчањ, Дубровник (JE III 275); *īrājīta* Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 370); Блато (MILAT PANŽA 2015: 442); *īrūjīta* Брусје (DULČIĆ – DULČIĆ 1985: 696); Питве (BRVIĆ 2014: 326); Милна, Ложишће (саоп. Ф. Галовић)⁹ Комижа (ČDL 1251); Бол, Нережишћа (ŠIMUNOVIĆ 2002: 968); Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 542); *īrājīta* Трогир (GELIĆ 1994: 275); Муртер (JURAGA 2010: 269); Вргада (JURIŠIĆ 1973: 218); Колан (OŠTARIĆ 2005: 535); Бибиње (ŠIMUNIĆ 2013: 727); Кукљица (МАРИЧИЋ КУКЉИЧАНИН 2000: 314);¹⁰ Филипјаков (саоп. Н. Вулетић); *īrājīta* Ошљак (VALČIĆ 2012: 230); Ривањ (RADULIĆ 2002: 312); Преко (саоп. Н. Вулетић); *īrājīta* Иж (MARTINOVIĆ 2005: 426); Сали (PIASEVOLI 1993: 384); Ист (SMOLJAN 2013: 348); Паг (KUSTIĆ 2002: 387); Повљана (TIĆIĆ 2009: 379); *īrājīta* Бели (VELČIĆ 2003: 492); *īrājīta* Омишаљ (MAHULJA 2006: 340); *īrājīta* [= *īrājīta*] Лабин (MILEVOJ 2006: 287). Етим. ERHSJ III 492. Лит. ERHSJ III 492; JE III 275; LIGORIO 2014: 257; REW 8841.

ТРАСТАМЕНТУ – ПОТВ. *īrājīamēnaij*, *-ēnīja* ‘чашћење’ Дубровник, Цавтат (ERHSJ III 492), *īrājīamēnaij*, *-ēnīja* Брусје; *īrājīamēnaij* град Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 371); *īrājīamēnaij* Блато (MILAT PANŽA 2015: 443); *īrājīamēnaij* Драчевица (ČDL 1249), *īrājīamēnaij* Бол (1249); Селца (ŠIMUNOVIĆ 2002: 966), *īrājīamēnaij* Драчевица; *īrājīamēnaij* Милна, Ложишће (саоп. Ф. Галовић); Питве (BRVIĆ 2014: 327); *īrājīamēnaij* [= *īrājīamēnaij*] Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 541); *īrājīamēnaij* Шолта (саоп. Ф. Галовић); *īrājīamēnaij* Трогир (GELIĆ 1994: 275); *īrājīamēnaij* Вргада (JURIŠIĆ 1973: 218); Ист (SMOLJAN 2013: 348). Етим. ERHSJ III 492. Лит. ERHSJ III 492; LIGORIO 2014: 257.

ТРАСТАРЕ – ПОТВ. *īrājīajit* ‘погостити’ Дубровник, Цавтат, Корчула, Сплит, град Хвар, Шибеник (ERHSJ III 492), *īrājīajit*, *īrājīajit* Хвар, Брусје; *īrājīajit* Брач, град Хвар, Питве (саоп. Ф. Галовић); *īrājīajit* град Корчула (KALOGJERA i dr. 2008: 371); *īrājīajit* Блато (MILAT PANŽA 2015: 443); *īrājīajit* (*se*) Драчевица (ČDL 1249), *īrājīajit* (*se*) Бол (1249); Селца (ŠIMUNOVIĆ 2002: 966), *īrājīajit* Драчевица; *īrājīajit* Питве (BRVIĆ 2014: 327); Милна, Ложишће (саоп. Ф. Галовић); *īrājīajit* (*se*) Вис (ROKI-FORTUNATO 1997: 541);¹¹ *īrājīajit* Трогир (GELIĆ 1994: 276); *īrājīajit* Вргада (JURIŠIĆ 1973: 218); *īrājīajit* *se* Колан (OŠTARIĆ 2005: 535); *īrājīajit* Сали (PIASEVOLI 1993: 384); Ист (SMOLJAN 2013: 348); *īrājīajit* Паг (KUSTIĆ 2002: 387); Омишаљ (MAHULJA 2006: 340). Етим. ERHSJ III 492. Лит. ERHSJ III 492; LIGORIO 2014: 257; REW 8842.

⁷ Такође, *Tichat* (чит. *Tixajit*) у латинском документу од г. 1385.

⁸ Види Лигорио 2014: 31, фсн. 38.

⁹ Теренским подаци Ф. Галовића из писм. саоп. од 02.08.2015.

¹⁰ Али *īrājīta* у писм. саоп. М. Бенића од 02.08.2015. (= Дужење под акцентом.)

¹¹ Није јасно шта значи макрон у *īrājīajit*, *īrājīajit* *se*.

Хвар, Брач, Ошљак, Ривањ, Преко, Лабин *s.v.* ТРАСТА; 7. *ѡрайѡменай*, *-ѡнѡ* Дубровник, Цавтат, град Корчула, *ѡрайѡмѡнай*, *-ѡнѡ* Блато, Брусје, Шолта, Вргада, Ист, *ѡрайѡмѡнай* Трогир *s.v.* ТРАСТАМЕНТУ; 8. *ѡрайѡай* Дубровник, Цавтат, Корчула, град Корчула, Сплит, град Хвар, Шибеник, *ѡрайѡай* Блато, Хвар, Брусје, Паг, Омишаљ, *ѡрайѡѡи* Сали, Ист, *ѡрайѡай* Колан, *ѡрайѡѡ* Трогир, *ѡрайѡѡѡ* Вргада *s.v.* ТРАСТАРЕ; 9. *ѡрайѡѡр* Муртер, Бибиње, *ѡрайѡѡр* Кукљица, Филипјаков, Преко, Иж, Сали, Ист, Повљана, Колан, Омишаљ *s.v.* ТРАЈЕСТОРИУ; 10. *ѡруѡѡ* Муо, Бока, Ријека, Каприје *s.v.* ТРУСТА.

Види карте на крају чланка.

4. ДОДАТАК. По мом мишљењу у грађу за далм.-ром. групу ст спада и сх. *хобѡѡница* коју сам у Лигорио 2014 извео од грч. *ὀκτοπόδ-* путем далм.-ром. **oktopod-*. Али, овај се примјер ипак разликује по томе што, како мислим, показује дисимилацију **ht-t > h-t*.

5. ЗАКЉУЧАК. На темељу анализе из одјељка 3 слиједи да се лат.-ром. група ст у далм.-ром. реликтима одражава 1. као сх. *киѡ* (3а), са варијантом *ѡк* (3б) која од *киѡ* постаје путем метатезе и варијантом *хиѡ* (3в) која постаје од *киѡ* путем лениције; 2. као сх. *ѡѡ* (3г), са варијантом *ѡѡѡ* (3д) која од *ѡѡ* постаје путем анапиксе; 3. и као сх. *ѡѡ* (3ђ).

ROSENKRANZ 1955 подијелио је далматски, како видјесмо, на сјевернодалматски са одразом типа *ѡѡ* и на јужнодалматски са одразом типа *киѡ*, али се из подјеле горе види да одрази типа *киѡ* у свему коинцидирају са штокавским а одрази типа *ѡѡ* у свему са чакавским.

(Граница између „сјевернодалматског” и „јужнодалматског” пада на простор Пељешца и дубровачких острва и уствари је граница између чакавског и штокавског. Види карте на крају чланка.)

Ја зато не мислим да лат.-ром. ст даје с.-далм. **jt* и ј.-далм. **kt* (нити мислим да даје ром. **çt*) него мислим да ст даје далм. **kt* и на сјеверу и на југу Далмације, од чега постаје сх. *киѡ* и онда, како мислим, то *киѡ* у зависности од дијалекта постаје или што. *киѡ* или чак. *ѡѡ*, а чак. *ѡѡ* од *киѡ* постаје путем *хиѡ*, као што *ѡѡ* од *киѡ* у том дијалекту постаје и у словенским ријечима, као нпр. у чак. *gensg лајѡѡ*, *нојѡѡ* од *лакѡѡ*, *нокѡѡ* путем *лахѡѡ*, *нохѡѡ*.^{15 16}

Види LIGORIO 2014: 29–30.

Са ст > далм. **kt* > чак. *ѡѡ*, *ѡѡѡ* пореди се:

1. чак. *ѡѡ* < рт у топ. *Оруѡѡ*, *Oruith* (1455) < ABRUPTU, Првић, LIGORIO – VULETIĆ 2015.

¹⁵ ВАРЌ 1937: §21 резонира управо обрнуто мислећи да је *ѡѡ* у чак. *нокаѡѡ*, *нојѡѡ* и сл. настало под утицајем „старогоманске артикулације групе *kt* у некадашњим двојезичним зонама Приморја”.

¹⁶ Слиједи да се *jt* из сх. далматизама не може упоредити са *jt* из албанских романизама – *jt* је један од три типична алб. одраза лат.-ром. ст, што види OREL 2000: 116 – пошто *kt > jt* није, како мислим, романска него словенска промјена па *jt*, слједствено, не може бити одлика ‘албанско-далматске’ романштине. (О постанку алб. *jt* на овом мјесту нећу даље расправљати. Напомињем само то да *kt > jt* у албанским романизмима може бити и романска и албанска промјена, с тим да прво није вјероватно, обзиром на да то да лат. ст не даје ром. *jt* источно од линије Ла Специја–Римини, а друго није сигурно, обзиром на то да није јасно шта је тачно дало и како се у албанском развило ие. **kt*.)

(Али што. *кокѿо*, -ала и *койѿо*, -ала < CAPITALE, Дубровник, ERHSJ II 67.)^{17 18}

2. чак. *јс* < х у топ. *Мајсан* < МАХИМА, Корчула, ERHSJ III 365.¹⁹

(Али што. *ликсија* < LIXIVA, Пераст, Дубровник, Цавтат, Чилипи, ERHSJ II 301; топ. *Дакса* < AD АХЕ, Дубровник, ERHSJ II 552; *Максан* < МАХИМА, Прчањ, ERHSJ III 365.)

3. чак. *јис*, *јиш* < ss у *рекајис* < RECESSU, Првић-Шепурина, LIGORIO 2014: 217,²⁰ топ. *Сукојишан* < SACTU CASSIANU, Сплит; ERHSJ III 365.²¹

(Али што. *рекеса* < RECESSA, Дубровник, Цавтат, ERHSJ III 125.)

4. чак. *јн* < **nn* у топ. *Дажна*, *Daina* (1781) < DOMINA, Корнати, LIGORIO 2014: 63.²²

5. чак. *јм* < **mm* у оном. *Дујам*, -*јма*, *судајма* < (SANCTU) DOMNIU, Сплит, ERHSJ I 455.²³

(Али што. *дум* < DOMINU, Дубровник, ERHSJ I 455.)²⁴

И у овим примјерима одрази типа *јс* потичу из чакавског дијалекта.

Реликти са одразом типа *ѿ* сматрају се италороманизмима, не далматороманизмима, пошто ст даје *tt* и у италијанскоме. Види LIGORIO 2014: 29–30. Али *Оруѿ* поред *Oruith*, и *Сукошан* поред *Сукојишан* горе уче да одраз типа *ѿ* не мора бити искључиво италоромански него може – мада не мора – бити и далматоромански, од старијега *јѿ*.

Неупитно је да је у времену након тзв. словенско-романске симбиозе, из којег потичу далматоромански реликти, лат.-ром. ст дало далм. **tt*.

На ово указује вељотски – тај задњи трачак далматског језика који је у 19. вијеку документираан на Крку – и који од ст има *t* путем **tt* (а гемината се види по ондашњој дифтонгацији која захтијева затворен слог). Примјери: вељ. *рјакно* < PECTINE, *фјат* < FACTU, *фрјит* < FRUCTU,²⁵ *лјат* < LACTE, *нјат* < NOCTE путем **pettine*, **fattu*, **fruttu*, **latte*, **notte*.²⁶

Види BARTOLI 1906: II 369.

Коначно, ст > далм. **tt* пореди се са **tt* < рт у -*чеѿаѿѿи* < -СЕРТО, Дубровник, Мљет, Цавтат, ERHSJ I: 6. У -*чеѿаѿѿи* далм. **tt* види се по тзв. псеудо-јату, -СЕРТО > далм. **-ketto* > сх. **-kēt-ati* > -*čet-ati*, пошто псеудо-јат (кратки псеудо-јат) постаје само у слоговима затвореним геминатом, као што сам показао у Лигорио 20156.

Закључујем да лат.-ром. ст даје далм. **kt*, не **jt* или **çt*, одакле постаје сх. *кѿ* и онда, у зависности од дијалекта, од далм. **kt* постаје што. *кѿ* и сл. и чак. *јѿ* и сл.

¹⁷ То јест, од **kaptale* са -*pt*-. (Као иза синкопе.)

¹⁸ Изнимка је облик *ѿојѿали* у Луштици, са -*јѿ*-.

¹⁹ Не знам иде ли овамо и *ошѿиѿ* < АХЕ + -ИТТУ, Шибеник, Пољица, сјеверна Далмација, ERHSJ II 552, од *ојсиѿ* (?) поред *оксиѿ*, *охсиѿ*, Дубровник, и топ. *Дакса* < AD АХЕ, Дубровник, што види испод.

²⁰ Виња у ЈЕ III 118 погрешно изводи од *RECESSATICIU.

²¹ Варијанта *Сукошан* поред *Сукојишан* биће као *Оруѿ* поред *Oruith*.

²² То јест, од **donna*. (Као иза синкопе и асимилације.)

²³ То јест, од **Domniu*. (Као иза асимилације.)

²⁴ То јест, од **domni*, **domni*. (Као иза синкопе.)

²⁵ Вељ. -*it*- у *фрјит* није од лат.-ром. ст него од у.

²⁶ Противпримјери: 1. вељ. *гуапто* '8' < осто има *pt* аналогичом према *сиапто* < SEPTE, TAGLIAVINI 1931: 244; и 2. вељ. *алајте* 'peritoneum' < сх. *јелуѿа*, не ЛАСТЕ, BARTOLI: 1906: I §142.

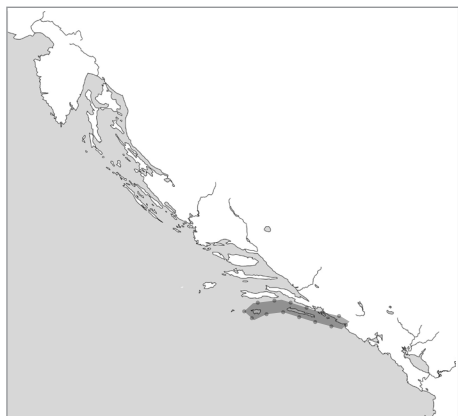
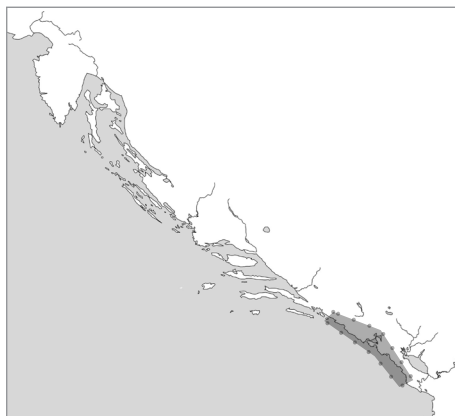
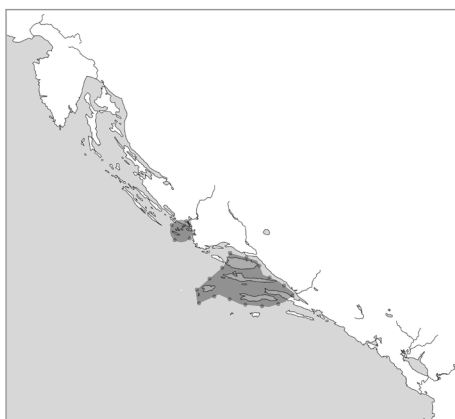
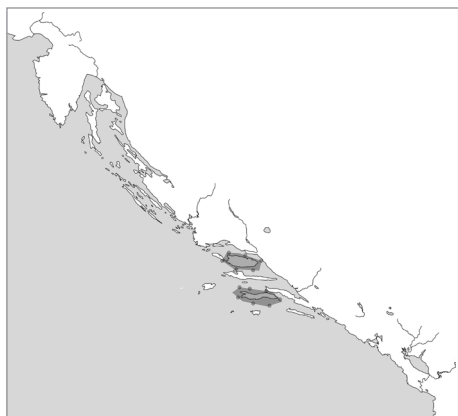
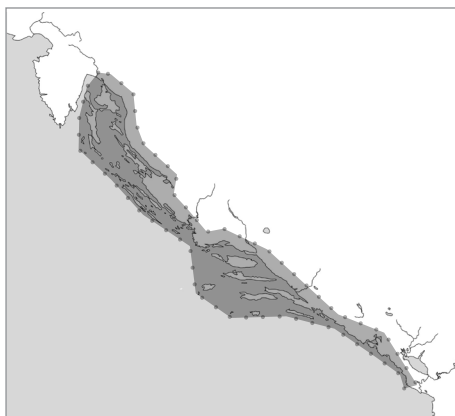
СКРАЋЕНИЦЕ

далм. – далматски	пслов. – прасловенски
далм.-ром. – далматоромански	ром. – романски
ит. – италијански	с.-далм. – сјевернодалматски
ј.-далм. – јужнодалматски	сх. – српскохрватски
лат. – латински	чак. – чакавски
лат.-ром. – латинскоромански	што. – штокавски

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- ЛИГОРИО, Орсат. Сх. хоботница. Зборник *Маџице срѣске за филологију и лингвистику* 57/2 (2014): 7–11.
- ЛИГОРИО, Орсат. Сх. *Планкиј*. Зборник *Маџице срѣске за филологију и лингвистику* 58/1 (2015a): 69–73. (= Из балканског латинитета 7.)
- ЛИГОРИО, Орсат. Тзв. псеудо-јат у далматској романштини и балканском латинитету. *Јужнословенски филолоџ* 71/3–4 (2015b), 43–72. (= Из балканског латинитета 8.)
- *
- BAIĆ, Henrik. *O uzajamnim odnosima balkanskih jezika : I. ilirsko-romanska jezička grupa*. Beograd: Državna štamparija, 1937.
- BARTOLI, M. G. *Das Dalmatische : Altromanische Sprachreste von Veglia bis Ragusa und ihre Stellung in der Apennino-Balkanischen Romania*. Bd. I–II. Wien: Hölder, 1906.
- BRBIĆ, Ante. *Rječnik Pitava i Zavale*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2011.
- ČDL: Mate Hraste, Petar Šimunović. *Čakavisch-deutsches Lexikon*. I. Köln – Wien: Böhlau, 1979.
- DULČIĆ, Jure, Pere DULČIĆ. Rječnik bruškog govora. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 7, 2 (1985): 373–747.
- GEJIĆ, Duško. *Rječnik trogirskog cakavskog govora*. Trogir: Muzej grada Trogira, 1994.
- HOLZER, Georg. 2011⁽²⁾. *Glasovni razvoj hrvatskog jezika*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. (Prev. B. Štebih-Golub.)
- HOUTZAGERS, H. P. *The Čakavian Dialect of Orlec on the Island of Cres*. Amsterdam: Rodopi, 1985.
- JE: Vojmir Vinja. *Jadranske etimologije : Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. Sv. I–III. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1998–2004.
- JURAGA, Edo. *Rječnik govora otoka Murtera*. Murter – Šibenik: Matica hrvatska – Županijski muzej, 2010.
- JURIŠIĆ, Blaž. *Rječnik govora otoka Vrgade*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1973.
- KALOGJERA, Damir, Mirjana Svoboda, Višnja Josipović. *Rječnik govora grada Korčule*. Zagreb: Novi Liber, 2008.
- KUŠIĆ, Nikola. *Cakavski govor grada Paga s rječnikom*. Zagreb: Društvo Pažana, 2002.
- LIGORIO, Orsat. Prirepci nekim dalmatskim etimologijama. *Dubrovnik* 4 (2006): 118–127. (= Iz balkanskog latiniteta 1.)
- LIGORIO, Orsat. Pregled razvitka dalmatskih glasova. *Dubrovnik* 4 (2007): 319–331. (= Iz balkanskog latiniteta 2.)
- LIGORIO, Orsat. Uno sguardo ai resti dalmato-romanzi in -CULU e -TULU. Nikola Vuletić (ur.). *Mare Loquens*. Zadar, 2013a, 317–321. (= Iz balkanskog latiniteta 4.)
- LIGORIO, Orsat. Nešto o akcentu dalmato-romanskih jezičnih relikata. *Croatica et Slavica Iadertina* 9 (2013b): 343–363. (= Iz balkanskog latiniteta 6.)
- LIGORIO, Orsat. *Problem leksičke stratifikacije u adriyatistici*. Doktorska disertacija. Zadar: Filozofski fakultet, 2014.
- LIGORIO, Orsat, Nikola VULETIĆ. Dopune Skokovim kornatskim etimologijama. Vladimir Skračić (ur.). *Toponimija kornatskog otočja*. Zadar, 2013a, 459–485. (= Iz balkanskog latiniteta 3.)
- LIGORIO, Orsat, Nikola VULETIĆ. Dopune *Jadranskim etimologijama* Vojmira Vinje : *Treći prilog*. *Croatica et Slavica Iadertina* 9 (2013b): 51–62. (= Iz balkanskog latiniteta 5.)
- LIGORIO, Orsat, Nikola VULETIĆ. Dalmato-romanski relikti u toponimiji šibenskog otočja. *Šibenski otoci*, 2015 (u štampi). (= Iz balkanskog latiniteta 9.)

- MAHULJA, Ivan. *Rječnik omišaljškoga govora*. Rijeka – Omišalj: Riječni nakladni zavod – Općina Omišalj, 2006.
- MARIČIĆ KUKLIČANIN, Tomislav. *Rječnik govora mjesta Kukljica na otoku Ugljanu*. Zadar: Matica hrvatska, 2000.
- MARTINOVIĆ, Žarko. *Rječnik govora otoka Iža*. Zadar: Gradska knjižnica, 2005.
- MILAT PANŽA, Petar. 2015. *Rječnik govora Blata na Korčuli*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- MILEVOJ, Marijan 2006². *Gonan po nase : Rječnik labinske čakavice*. Labin: M. Flacius.
- MULJAČIĆ, Žarko. Dalmatski elementi u mletački pisanim dubrovačkim dokumentima 14. st. *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* 327 (1962): 237–380.
- OREL, Vladimir E. *A Concise Historical Grammar of the Albanian Language : Reconstruction of Proto-Albanian*. Leiden – Boston – Köln: Brill, 2000.
- OŠTARIĆ, Ivo. *Rječnik kolanjskoga govora*: Zadar: Matica hrvatska, 2005.
- PIASEVOLI, Ankica. *Rječnik govora mjesta Sali*. Zadar: Matica hrvatska, 1993.
- RADULIĆ, Ladislav. *Rječnik rivanjskog govora*. Zadar: Matica hrvatska, 2002.
- REW: Meyer-Lübke, Wilhelm. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Winter, 1935³.
- RJAZU: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–XXIII. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti u umjetnosti, 1881–1976.
- ROKI-FORTUNATO, Andro. *Lîbar viškiga jazika*. Toronto: University of Toronto Press, 1997.
- ROSENKRANZ, Bernhard. Die Gliederung des Dalmatischen. *Zeitschrift für romanische philologie* 71 (1955): 269–79.
- SKOK, Petar. *Osnovi romanske lingvistike*. I–III. Zagreb, 1940.
- SKOK, Petar. *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima: toponomastička ispitivanja*. II. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1950.
- SMOLJAN, Ante. *Rječnik govora otoka Ista*. Zadar: Matica hrvatska, 2013.
- ŠIMUNIĆ, Božidar. *Rječnik bibinjskoga govora*. Zadar: Matica hrvatska, 2013.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2002.
- TAGLIAVINI, Carlo. Dalmatica, lingua. *Enciclopedia italiana* XII, 1931, 243–245.
- TIČIĆ, Ante. *Rječnik govora mjesta Povljane*. Zadar: Matica hrvatska, 2009.
- VALČIĆ, Ante. *Rječnik govora otoka Ošljaka*. Zadar: Matica hrvatska, 2012.
- VELČIĆ, Nikola. *Besedar bejske Tramuntane*. Mali Lošinj – Beli – Rijeka: Katedra čakavskog sabora Cres – Lošinj – Tramuntana – Adamić, 2003.

А. ст > $k\bar{i}$ Б. ст > $\bar{i}\bar{k}$ В. ст > $x\bar{i}$ Г. ст > $j\bar{i}$, $u\bar{i}$ Д. ст > $j\bar{u}$ Е. ст > \bar{u}

Orsat Ligorio

*KT IN DALMATIAN ROMANCE
(ON BALKAN LATIN X)

S u m m a r y

It has long been supposed that Latin *ct* splits into North Dalmatian **jt* and South Dalmatian **kt*. (North Dalmatian **jt* is reflected as Serbo-Croatian *jt* and South Dalmatian **kt* as Serbo-Croatian *kt*.) In this paper I reinterpret ‘North Dalmatian’ as Čakavian and ‘South Dalmatian’ as Štokavian, since, as I show in the paper, border between ‘North Dalmatian’ and ‘South Dalmatian’ coincides with the border between Čakavian and Štokavian and since Serbo-Croatian *kt* develops into Čakavian *jt*. I conclude that Lat. *ct* yields Dalm. **kt* which develops into Štokavian *kt* and Čakavian *jt*.

Филозофски факултет у Београду
Класичне науке
Чика Љубина 18–20, 11000 Београд, Србија
orsat.ligorio@gmail.com